

forord til 2. udgave

Da Credo Forlag og jeg i 2000-2001 arbejdede med den første udgivelse af ateistisk andagtsbog, var vi rimeligt sikre på, at det var ved at være i sidste øjeblik, hvis vi overhovedet skulle nå at få den på gaden, før ateismen udåndede endeligt.

For ville der være noget mere pinligt end at stå og diskutere ivrigt med en modpart, der forlængst havde forladt scenen? – Så vi skyndte os at få den udgivet, så længe der endnu var noget at diskutere. Og nogen at diskutere det med.

For religiøsitet havde sejret, mente vi. På ondt og godt. Hele kulturen var ved at lukke og slukke i debatten efter modernismens døende ateisme.

Men vi tog fejl. Der er sket en ateistisk vækkelse. På ondt og godt. I dag er det nyreligiøsitet, der er ved at være gammel og slidt. Og ateismen vender nu tilbage med en ny militant sejrssikkerhed. Som nyateisme! Sommetider lige så skråsikker som i 1960'erne: en benhård og kompromisløs religionskritik af så skarpe hjerner som Richard Dawkins, Sam Harris og Christopher Hitchens.

Udtrykt med ordene fra Hitchens' titel: *Gud er ikke stor – hvordan religion forpester alt.*

Så selv om *Ateistisk andagtsbog* egentlig blot skulle have nydt sit otium i al fredelighed, blev den pludselig igen efterspurgt. Og jeg er forlaget taknemmelig for at ville udgive den i en ny udgave.

En del nye afsnit er føjet ind. Og de værste forældelser (omend næppe alle) i den øvrige tekst er forsøgt afhjulpet, ligesom visse overdrivelser er nedjusteret og visse tiltrængte nuancer er listet ind.

Leif Andersen

forord til 1. udgave

Det ligner en firkantet cirkel. Andagtsbøger er pr. definition da noget af det kristeligste i verden. En *ateistisk andagtsbog* må vel falde fra hinanden allerede i udgangspunktet.

Men Nej. Faktisk hænger det bedre sammen, end jeg selv bryder mig om. Det vil fremgå.

Og Jo: Ateismen lever stadig og har det godt. Rygterne om dens død er stærkt overdrevne.

Det er ganske vist ikke gængs at være ERKLÆRET, OVERBEVIST ateist i dag. Men grunden er ikke så meget, at der findes mindre ateisme. Grunden er snarere, at det ikke er gængs at være erklæret, overbevist nogetsomhelst.

Det er en debatbog. Om ateisme og kristendom. Men den sætter også ord på en stående strid i mit eget indre. Den strid er ikke af ny dato. Den begyndte, før jeg endnu kendte ordet ateist.

Leif Andersen

bekendelser

Man skal lide af det, man bekæmper.

Poul Henningsen i Mit Livs Eventyr¹

Hvad ved jeg overhovedet om ateisme? Har jeg læst et par bøger og snakket med et par ateister og tror så, at jeg kender noget til ateisme? – Bedre endnu: Jeg er selv ateist.

Om igen: Af overbevisning er jeg kristen. Jeg tror på Kristus. Jeg er bestemt ikke ateist af overbevisning. Men jeg er ateist af natur. Desværre. Det er ret besværligt.

Det er der nemlig forskel på: Nogle er religiøst indrettede; de har et religiøst instinkt; bøn eller meditation eller metafysik ligger til dem. *DE KAN LI' religion!* Var de ikke blevet kristne, var de sikkert begyndt at meditere eller pendulere, for religion må de ha'. Når de tvivler på kristendommen, så tvivler de egentlig ikke på, *OM* Gud er, for selvfølgelig er han der – men de kan komme til at tvivle på, *HVORDAN* han er: Hvilken gudsforestilling er sand osv.

Og så er vi andre, der har det helt anderledes. Vi er ikke religiøse af natur; vi er ateister af natur. Endda skeptikere af den gamle, grove, naturalistiske slags: Når vi tvivler på kristendommen, er det ikke andre gudsforestillinger, der frister os, men tvivlen på, om der overhovedet eksisterer en Gud. Fx beder jeg selv ikke ud af en naturlig livsytring, men fordi jeg *VIL*. Fordi jeg tror, det er sandere end ikke at bede.

Så selv om jeg absolut er amatør på fx naturvidenskab og litteratur, er jeg det ikke på ateisme. Jeg er nærmest ekspert. En meget modvillig ekspert.

Enhver der søger må skille det falske fra det sande, og er derfor lige så fortrolig med den lodrette løgn som med fornuften ...

Peter Høeg i Fortællinger om Natten.²

Når min tanke så at sige overlades til sig selv, uden en stadig konfrontation med Jesus af Nazaret til at holde den i skak, så drejer den af sig selv over i ateistisk retning. Der skal fx usandsynligt meget til at overbevise mig om, at der sker undere. Også selv om de bider mig i benet. For jeg forsøger altid at finde en skeptisk bortforklaring. Lige så indædt J.P. Jacobsens Niels Lyhne bekæmper sin egen forhadte tilbøjelighed til at bede, lige så indædt må jeg bekæmpe min egen forhadte tilbøjelighed til ikke at bede. Og ligesom bøn og bøjen sig for Gud er et syndefald for Niels Lyhne, et frafald fra ateismens idé, således er min modvilje mod bøn og bøjen sig for Gud et syndefald. Et frafald.

Men kunne man så ikke tænke sig, at det i virkeligheden ER min ateistiske natur, der har ret, og at jeg bare krampagtigt klamrer mig til en usandsynlig gudstro?

Egentlig ikke. For jeg kan godt se, at en rent ateistisk verdensforklaring ikke uden videre holder vand. Den er fuld af huller (herom senere). Den har IKKE alle facts på sin side. Så ofte virker det snarere, som om det er mine skeptiske bortforklaringer, der krampagtigt klamrer sig til noget umuligt.

Et eksempel: Jeg har til dags dato ikke stødt på ét overbevisende forsøg på at bortforklare beretningerne om Jesu opstandelse. De få forsøg, der overhovedet i europæisk kultur har været gjort, har været jammerlige og desperate og har ikke kunnet holde vand (se s. 185).

Den erkendelse får mig måske ikke til at tro. Dét er ikke pointen. Pointen er: Hvis jeg havde haft den kærlighed til sandheden og den evne til erkendelse, som jeg så gerne tænker mig, så havde

sagen dermed været afgjort. Det er den bare ikke. Jeg griber stadig mig selv i at tvivle på Jesu opstandelse. Som om jeg overhovedet ikke har hørt efter.

Det kunne være interessant at få en psykoanalytisk forklaring. Den skal nok være der et sted. Hvad der imidlertid er vigtigere: Denne sære, ulogiske tilbøjelighed til at tvivle afslører, at jeg ikke har den kærlighed til sandheden og den evne til erkendelse, jeg så gerne tænker mig at have. Og denne ulogiske tvivl, denne tilbøjelighed til ateistisk naturalisme er åbenbart min personlige udgave af en fællesmenneskelig, urgammel protest mod Gud.

Det er selvfølgelig en påstand, at protesten mod gudstroen er en slags medfødt modvilje mod Gud. Men rent erkendelsesteoretisk giver den lige så god mening som den mere gængse påstand, at gudstro bare kommer af en slags medfødt længsel eller behov.

En ateistisk andagtsbog er altså kristentro i dialog med ikke-troen. Mere præcist naturligvis en monolog maskeret som dialog. Men egentlig kender jeg selv dialogen til hudløshed. Indefra. På den led er den ikke spor maskeret. Jeg er lige så fortrolig med det, der i mine øjne er DEN LODRETTE LØGN, som det, der i mine øjne er sandhed.

Men vel bliver det småt med dialogen, hvis den overbeviste ateist ikke også selv vover pelsen og bliver fortrolig med det, der i hans øjne er den lodrette løgn. Nemlig gudstroen.